

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 1374

Oku Düşün Serisi: 59

TERİKETÜ'N-NEBİ:
PEYGAMBERİMİZİN MİRASI
Hammâd b. İshak b. İsmâil el-Ezdi

Yayın Koordinatörü
Murat AYDEMİR

Tercüme
İbrahim SIRMALI

Tashih
Bedirhan DEMİRCİ

ISBN: 978-625-428-585-1

1. Baskı, Ekim 2024, Ankara

© Bütün Yayın Hakları Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.
Bu eser Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık
Ticaret İşletmesi Yönetim Kurulu'nun 07.11.2023 tarih
ve 182 sayılı kararıyla uygun görülmüştür.

*Bu eserin ilmi/edebî redaksiyonu İLKSAY Kurulu
marifetiyle yapılmıştır.*

Yayıncı Sertifika No: 48058

BASKI: **TDV**
YAYIN MATBAACILIK TİC. İŞLETMESİ
BASIMEVİ | PRINTING HOUSE

Ostim OSB Mah. 1256. Cad. No: 11

Yenimahalle/ANKARA

Tel: 0312 354 91 31 (pbx)

Faks: 0312 354 91 32

e-posta: bilgi@tdv.com.tr

TERİKETÜ'N-NEBÎ: PEYGAMBERİMİZİN MİRASI

Müellif

Hammâd b. İshak b. İsmâil el-Ezdî

Tercüme

İbrahim Sırmalı

OKU-DÜŞÜN SERİSİ

Medeniyetin inşasında ve ihyasında kitabın yeri tartışılmazdır. “Oku” emriyle başlayan vahyin rehberliğinde kâinatı okumaya, anlamaya ve anlamlandırmaya gayret eden İslâm medeniyeti de tam anlamıyla bir kitap medeniyetidir. Türk-İslâm kültürünün okumaya ve yazmaya, ilme ve âlime verdiği değer, geçmişten bugüne en büyük mirasımızdır.

Türkiye Diyanet Vakfı, vakıf geleneğini bütün haşmetiyle yaşatan ve hayrı arayanların dileklerine tercüman olan bir kuruluş olmasının yanı sıra, kurulduğu ilk günden itibaren daima bilginin gelişimine ve yayılımına hizmet etmiştir. TDV Yayınları, ilmin bireysel olduğu kadar toplumsal anlamda da inanç ve ahlâk dünyamızda taşıdığı hayati önemin idrakinindedir.

Oku-Düşün Serisi, TDV Yayınları'nın çeyrek asrı geçen bir süredir milletimizle buluşturduğu, hacmi küçük ama manası büyük kitaplardan oluşmaktadır. Dinler ve mezhepler tarihinden, gönül dünyamızı aydınlatanlara, Türk-İslâm düşünürlerinden sosyal sorunlarımıza dair çözümlere kadar birçok farklı alanda kaleme alınan eserler, bugün yeniden gözden geçirilmekte ve zenginleştirilerek okuyucumuzun istifadesine sunulmaktadır. Amacımız bilgiyi tazelemek, seriyi yeni kitaplarla devam ettirmektir.

Gayret bizden, takdir okuyucudan, tevfik Yüce Allah'tandır.

Türkiye Diyanet Vakfı

İÇİNDEKİLER

MÜTERCİMİN ÖN SÖZÜ IX

TAKDİM XI

MUKADDİME

Müellifin Ailesi 3

Teriketü'n-Nebî Kitabındaki Rivayetlerin İncelenmesi ve Tahlili 9

Teriketü'n-Nebî Müellifinin Şeyhleri (Hocaları)..... 29

Nüshanın Özellikleri..... 33

Nüshanın Senedinin İncelemesi 34

Nüsha ile İlgili Semâların İncelemesi 38

Şeyh İbn Taberzed'in Semâının Sureti (H. 525) 41

Eş-Şeyh, El-İmâm, El-Hâfız Zekiyüddin Ebû Muhammed

Abdülazîm El-Münzirî'nin Semâının Sureti 43

Eş-Şeyh Ebü'l-Hasen'in Hicrî 564 Senesinde Kendi El Yazısı ile
Yazdığı Orijinal Nüsha Hakkında 43

Tahkik Yöntemi..... 45

TERİKETÜ'N-NEBÎ: PEYGAMBERİMİZİN MİRASI

ve Bu Konuda Yönlendirdiği Yollar

Kitap 48

Resûlullah'ın Atları..... 144

Resûlullah'ın (s.a.s.) Katır, Merkeb ve Develerden Oluşan

Binek Hayvanları 149

Resûlullah'ın (s.a.s.) Silahı 153

Resûlullah'ın (s.a.s.) Elbiseleri 158

Üzerinde Uyuduğu Yatağı..... 159

Resûlullah'a (s.a.s.) Hediye Edilen Keçiler 160

Resûlullah'ın (s.a.s.) Sağmal Dişi Develeri..... 162

Resûlullah'ın (s.a.s.) Hizmetçileri 166

KAYNAKÇA 179

MÜTERCİMİN ÖN SÖZÜ

Rahmân ve Rahîm Allah'ın adıyla...

Her türlü hamdüsena âlemlerin Rabbine mahsustur. Salâtüselâm âlemlere rahmet olarak gönderilen Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa'yadır.

Bizim her konuda olduğu gibi mal, mülk ve servete bakışımız konusunda da en güzel örneğimiz Peygamber Efendimizdir. Hz. Peygamber (s.a.s.), hayatının bazı dönemlerinde sıkıntılara maruz kalmış olsa da zannedildiğinin aksine hiçbir zaman fakir olmamıştır. Resûl-i Ekrem (s.a.s.) varlıklı bir insan olmasına rağmen, son derece mütevazı bir hayat sürmüş, onun (s.a.s.) bu durumu bilgi eksikliğinden ve hatalı yöntemden kaynaklı olarak bazıları tarafından fakirliğine yorumlanmıştır. Ancak bu doğru değildir. Zira Hz. Peygamber'e ait pek çok mal, mülk ve servet olmasına rağmen o (s.a.s.) bunlara değer vermemiş, zühde dayalı mütevazı bir hayat yaşamış, âhireti dünyaya tercih etmiştir. Aynı şekilde ailesini ve yakınlarını da bu yolu izlemeye, dünya hayatında helâl ve temiz olanlardan yemeye, o mallardan alırken bile ailesinin ellerini çekingen olarak alıştırmaya devam etmiştir. O (s.a.s.), dâr-ı bekâyâ irtihal ettikten sonra yakınlarına maddi anlamda bir miras bırakmamıştır. Onun (s.a.s.) yegâne mirası Kur'ân-ı

Kerîm ve onun canlı bir hayata dönüşmüş şekli olan sünnet-i seniyyesidir.

İşte bu eser, Hz. Peygamber'in (s.a.s.) yiyecek ve içecekleri, sahip olduğu malları, mülkleri, hayvanları, silahları, elbiseleri, ev eşyası ve hizmetçileri hakkında bilgi veren kıymetli bir eserin Türkçemize kazandırılması çalışmasıdır.

Diyanet İşleri Başkanlığı'mızda uzun yıllar müftü olarak hizmet yürüttüm. Hizmet süremi tamamladıktan sonra Mustafa İsmet Uzun hocama bir kitap tercüme etmek istediğimi ifade ettim. Kıymetli hocam kütüphanesinden hicrî 199-267 yıllarında yaşamış, Abbâsiler döneminde kadınlık görevlerinde bulunmuş, ilim ehli bir aileye mensup bir aileden gelen İslâm âlimi Hammâd b. İshak'ın *Teriketü'n-Nebî* adlı eserini tercüme etmem için bana verdi. Ben de eseri yaklaşık bir yıl gibi bir sürede tercüme ettim. Mukaddime bölümünde Muhakkik Dr. Ekrem Ziyâ el-Umerî'nin *Teriketü'n-Nebî* ile ilgili yaptığı çalışmaların çevirisi, ardından da *Teriketü'n-Nebî*'nin metin çevirisi yer almaktadır.

Teriketü'n-Nebî: Peygamberimizin Mirası adlı eserin tercüme sürecinde editörlüğünü, ilmî redaksiyonunu ve son okumasını Dr. Yıldırım Kaplan ve Yusuf Türker yaptılar. Kendilerine medyûn-i şükran olduğumu ifade ediyorum. Ayrıca eserin grafik-tasarımından mizanpajına ve yayımlanmasına kadar geçen süreçlerde emeği geçenlere teşekkür ediyorum, faydalı olmasını Cenâb-ı Hak'tan niyaz ediyorum.

Gayret bizden, tevfik Allah'tandır.

İbrahim SIRMALI

TAKDİM

1980'lerin başında Topkapı Sarayı Mukaddes Emanetler Dairesinde muhafaza edilen Hz. Peygamber'e ait teberrukat eşyasının tanıtımı için hazırlanacak bir multivizyon programına danışmanlık yapmak üzere İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Müdürlüğü (M.Ü. İlâhiyat Fakültesi) tarafından görevlendirilmiştim. Bu vesile ile dairede Hz. Peygamber'in muhallelâti olarak kayıtlı eşya arasında gösterilen objelerin Efendimize aidiyeti hakkında dinî literatüre dayalı güvenilir bilgiler edinmek istedim. Evet, hırka-i saâdet, Efendimize aitti, kılıçlar (suyûf-i mübareke) onundu, mektup (nâme-i saâdet) onundu, sakal-ı şeriflerin en az bir kısmı ümmetin elindeki kıymetli hatıralardan idi. Fakat teyemmüm taşı kaydıyla teşhir edilen tablet, na'l olarak zikredilen pabuç/ş vs. gibi diğer eşyanın Resûlullah ile irtibatlandırılması mümkün müydü? Bunların ona aidiyetini sağlam dinî kaynaklardan teyit ve tespit edebilir miydik?

Gerçi Tahsin Öz (ö. 1973) *Mukaddes Emanetler* (İstanbul, 1953) isimli kitabında bu mübarek hatıralar hakkında daha çok saray kayıtlarına dayanarak bilgi vermiş ancak dinî kaynaklardan istifade

etmemişti. Ben ise Ahmed Teymur Paşa'nın *el-Āsârũ'n-Nebeviyye* (Kahire, 1971) adlı eserinden daha eski kaynaklar arıyordum.

Önümüzdeki ilk yol tabiatıyla hadis kaynaklarına başvurmaktı. Ancak şimdiki imkânlar o yıllarda mevcut olmadığından bu konuda sıhhatli taramalar yapabilmek çok zor ve hadis, siyer, İslâm tarihi kaynaklarının disiplinler arası bir yaklaşımla uzmanlarınca taranması gerekmektedir. Ayrıca bizde Batı'daki gibi dinî folklor araştırmaları (kabaca ikonografiye dâhil malzeme ile teberrûkat eşyaları gibi dinî mahiyetteki objelerin incelenmesini kapsayan) dinî ve mistik folklor malzemeleri alanındaki çalışmalar yeterince gelişmediği gibi bu işle ilgilenmesi gereken ilim erbabı da yeterince konuya eğilmemişlerdi. İkinci ve daha kolay görünen ise bu konuda eslâfın yazdığı kitaplara başvurma yolu olarak görünmüştü. Ancak yaptığımız araştırmalardan da bu hususta toparlayamamıştım.

1986'da Mısır'a gidince her gördüğüm hocaya kaynak sormaya başladım. Tabii olarak herkes Hz. Peygamber'in "*Biz peygamberler zümresi miras bırakmayız; bizim geride bıraktığımız her türlü servet sadakadır.*"¹ buyurduğunu söylemekle yetindiler. Efendimizin vefatında mülkiyetinde "sadece beyaz bir katır ile silâhları bulunduğunu, zırhının ise bir Yahudi'den aldığı arpa karşılığında onda

1 Buhârî, "Humus", 1; "Nafakât", 3; Müslim, "Cihâd", 49, 56; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 2/314.

rehin kaldığını, bir miktar arazisinin ise gelirinin ailesi için harcanmasını ve kalanının devlet hazinesine devredilmesini emrettiği” şeklindeki bilinenleri tekrarladılar. Mahir İz hocamın tabiriyle “bu bilgiler beni tatmin etmediğinden” araştırmaya devam etmeliyim diye düşündüm.

Mısır’dan hac yoluyla dönerken Mekke’de yaşayan kitap kurdu (kendi aramızdaki tabirle Haremeyn Emiri) Dr. Necati Öztürk kardeşime sordum. *Teriketü’n-Nebî* isimli yeni yayımlanmış bir kitaptan bahsederek “Akşama getiririm!” deyince, ben “senelerdir böyle bir kitap aradığımı, beklemeye tahammülüm olmadığını, hemen kitapçılara giderek satın almak istediğimi” söyledim. Tabir caizse bir koşuda gidip kitabı satın aldık. Yatsıdan sonra Arapların “cevle seri’a” dedikleri bir süratle gözden geçirdim. Pek beğendiğimden özellikle Suud’a girerken Cidde Liman Gümrüğünde kitaplarım yüzünden çoluk çocuk saatlerce bekletilerek çektiğimiz sıkıntıları bir kere daha unuttum. İnşallah döndükten sonra tercüme ederim niyetiyle diğer kitaplarımın yanına koydum.

Eser, 2020 yılına kadar birkaç yere dağılmış kitaplarımın arasında boynunu bükmüş, vakt-i merhûnunu bekleyip dururken değerli emekli müftü İbrahim hoca bana telefon ederek bir kitap tercüme etmek istediğini söyledi. O sırada kütüphanemde çalışıyordum. Ne tavsiye edeyim diye düşünürken tam karşımda *Teriketü’n-Nebî*’yi gördüm. Bana göz

kırpıyordu âdeta. Dehşete kapıldım, desem, inanın. Neredeyse otuz beş senedir unuttuğum eser “beni ne niyetlerle almıştın” dercesine sızlanarak bana bakıp duruyordu.

İbrahim hocaya “Yahu azizim! Böyle bir kitap var.” diyerek durumu özetledim, “Aman, bir bak! Sence tercümeğe değerse, beni de borçtan kurtarıver.” teklifinde bulundum. Sağ olsun on on beş gün içinde inceleyip kararını verdi. Neredeyse bir yıl boyunca titizlikle çalıştı. Böylece eser kisve-i tab’a bürünecek hâle geldi. Benim de inandığım eslâfın “Her eserin bir macerası vardır!” hükmü tahakkuk etti, serüven hüsn-i hitam buldu. Hepimizin ibret alarak zevkle okuyacağına inandığım bu eser her seviyeden okuyucusuyla buluşacak hâle geldi.

“Peygamberimizin Mirası” ismiyle Arapça metnine sadık kalınarak tercüme edilen ve Hz. Peygamber’in vefatından sonra geride bıraktıklarının neler olduğunu belli başlı hadis rivayetlerine dayanarak aktaran *Teriketü’n-Nebî*, Bağdat kadılarından Basralı Ebû İsmâil Hammâd b. İshak b. İsmâil b. Hammâd b. Zeyd b. Dirhem el-Ezdi’ye (h. 199-265) aittir. Eserin müellifi kaynaklarda tanınmış bir ulemâ ailesine mensup, devrinin fakih, mütekellem, zahid, ileri görüşlü, zeki, hafızası çok kuvvetli nadir isimlerinden ve birçok eser yazmış büyük âlimlerinden biri olarak tanıtılmaktadır.

Mevcut bilgilere göre, Şam Zâhiriyye Kütüphanesi’nde (nr. 54; 79 sh.) tek yazması günümüze

ulaşan bu kıymetli eseri, Dr. Ekrem Ziyâ el-Ömerî neşretmiştir. Araştırmacı kitapta yer alan hadislerin kaynaklarını göstererek ilmî usullere göre rivayetleri, sened ve muhteva bakımından değerlendirmiştir.

Kitabın, geç de olsa Türkçe neşri, dinî literatüre kıymetli bir katkı olduğu gibi, halkımız ve meslektaşlarımız için çok faydalı olmuştur. Mütercim İbrahim Sırmalı hocamızı tebrik ederken kendisinden başka çalışmalar da beklediğimizi ifade etmek isterim.

alışmak bizden başarı Rabb'l-lemdendir...

Mustafa İsmet UZUN
İstanbul-Bağlarbaşı